

Θεσσαλονίκη, η Νύμφη του Θερμαϊκού

Δρ Πιπίνα Δ. Έλλη (Dr Pipina D. Elles)

Απόσπασμα από το βιβλίο μου ΜΕΛΕΤΕΣ ΤΟΜΟΣ Δ', Σύνδεσμος 2018

Στο περαιτέρω κείμενο εξετάζεται χωριστά η όμορφη πρωτεύουσα της Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, την οποία ο λαϊκός τραγουδιστής την αποκάλεσε «Μεγάλη Φτωχομάνα!» αλλά και μερικές άλλες πόλεις ή τοποθεσίες της Μακεδονίας, με ιδιάζοντα γεωγραφικό, ιστορικό ή θρησκευτικό χαρακτήρα: Σέρρες, Δράμα, Κοστί, Στάγειρα Αμφίπολη, Άγιον Όρος, Καβάλα....

Γενικά: Επιστρέφοντας στον ίδιο δρόμο ερχόμαστε τώρα στην Θεσσαλονίκη, την πρωτεύουσα της Μακεδονίας, η οποία ιδρύθηκε το 315 π. Χ. από τον Μακεδόνα βασιλιά Κάσσανδρο, γιο του στρατηγού Αντίπατρου. Το αρχαιότερο όνομα της Θεσσαλονίκης είναι Θέρμη, εξ ου και η ονομασία του κόλπου της, *Θερμαϊκός*. Ο ίδιος ο Κάσσανδρος την βάφτισε Θεσσαλονίκη, δίνοντάς της το όνομα της γυναίκας του Θεσσαλονίκης, θυγατέρας του Φιλίππου του Β' και αδερφής του Μ. Αλεξάνδρου, από άλλη μητέρα. Η Θεσσαλονίκη γεννήθηκε όταν ο Φίλιππος επιδιόταν επιτυχώς στην επέκταση του κράτους του στην Θεσσαλία. Επιστρέφοντας νικητής στην Πέλλα, ανήγγειλε ότι το νέο του παιδί θα ονομαζόταν Θεσσαλονίκη, δηλαδή: «Νίκη στην Θεσσαλία».

Η Θεσσαλονίκη αποτελεί την κορωνίδα της Ελλάδας στην βόρεια επικράτειά της, και επεκτείνεται μεταξύ του Ιονίου πελάγους Δυτικά, και του Έβρου, Ανατολικά. Ως η δεύτερη σε πληθυσμό πόλη της Ελλάδας, θεωρείται η συμπρωτεύουσά της, δίπλα στην πρωτεύουσά της Αθήνα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι βρίσκεται υπό την σκιά της ή ότι την αμιλλάται. Η Νύμφη του Θερμαϊκού έχει τον δικό της χαρακτήρα, τουτέστιν, ζωηρή νυχτερινή ζωή, καλά μουσεία, σκόρπια ρωμαϊκά ερείπια και σπουδαίες Βυζαντινές εκκλησίες. Ολόκληρη η περιοχή, συμπεριλαμβανομένης και της γραφικής Χαλκιδικής χερσονήσου, απλωμένη καθώς είναι ως την Μεσόγειο, προσφέρει οράματα προόδου. Για τον ίδιο λόγο οι Αθηναίοι και οι Χαλκιδείς της Ευβοίας, αποίκησαν την Χερσόνησο τον 7^ο αι. π. Χ., εξ ου και το όνομά της (Χαλκιδική).

Με την επιβολή των Ρωμαίων το 168 π. Χ., η Θεσσαλονίκη αποβαίνει πρωτεύουσα της Μακεδονίας. Η θέση της επί του Θερμαϊκού, οδήγησε στην κατασκευή της Εγνατίας οδού από τους Ρωμαίους, ώστε να διευκολύνεται η όποια είδους επικοινωνία από την Αδριατική ως τον Ελλήσποντο, ή τα Δαρδανέλλια. Λόγω της στρατηγικής θέσης τους η Θεσσαλονίκη και η γύρω περιοχή, υπέστησαν τις συνεχείς επιδρομές και τις καταστροφές των σλαβικών φύλων από το Βορρά και επιπλέον των Γόθων και των Γαλατών, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της βαθμιαίας παρακμής, της αυτοκρατορίας του Βυζαντίου.

Ιστορικές περιόδους: Αξίζει να σημειωθούν εδώ, κάποιες σημαντικές ιστορικές περιόδους της Θεσσαλονίκης καθώς και η ικανότητά της να εξασφαλίζει συχνά κάποια προνόμια ή κάποιες ευνοϊκές συνθήκες, με τους εκάστοτε κατακτητές της, για την διατήρηση των παραδόσεών της. Καταγράφω λοιπόν χρονολογικά, όσες υπέπεσαν στην αντίληψή μου:

*Το 904, ο Λέων ο Τριπολίτης, Άραβας ναύαρχος, από την Τρίπολη της Φοινίκης, κυριεύει και λεηλατεί την Θεσσαλονίκη.

*Το 1185 η Θεσσαλονίκη λεηλατείται από τους Νορμανδούς και

*Την περίοδο 1204-1207 αποβαίνει φέουδο - βασίλειο του Μαρκήσιου Βονιφατίου του Μομφερατικού (1154-1207), ενός από τους αρχηγούς της Δ' Σταυροφορίας.

*Το 1205, ο σταυροφόρος αυτοκράτορας Βονιφάτιος, εγγυάται με επίσημα σφραγισμένο έγγραφο, την φύλαξη των εθίμων του λαού της Θεσσαλονίκης και την ελευθερία της πόλης.

*Το 1243, η Θεσσαλονίκη διαπραγματεύεται με τον αυτοκράτορα της Νίκαιας Ιωάννη Βατάτζη, για την επιστροφή της στους κόλπους της Αυτοκρατορίας και πετυχαίνει εκ νέου μία εγγύηση για την διατήρηση των δημοτικών δικαιωμάτων και ελευθεριών της.

*Το 1246, η Θεσσαλονίκη υπεισέρχεται εκ νέου στο Βυζάντιο (όπως στην αμέσως προηγούμενη παράγραφο).

*Το 1343, η πόλη παραδίνεται στην λαίλαπα του εμφυλίου πολέμου και επικρατεί το επαναστατικό καθεστώς των «Ζηλωτών».

*Το 1423, ο Ανδρόνικος Παλαιολόγος παραδίνει την πόλη εν ονόματι του και εν ονόματι του ονόματος των πολιτών της, στους Βενετούς, με τον όρο τον οποίο αποδέχεται η Βενετία, ότι ως οι νέοι κύριοι της πόλης, θα εγγυούνταν μεταξύ άλλων και την διαφύλαξη των πατροπαράδοτων ηθών και εθίμων των κατοίκων.

Η γεωγραφική της θέση και το κόστος της: Η Θεσσαλονίκη είναι σημαντικότερο κέντρο διασταυρώσεων του Νότου με τον Βορρά, της Δύσης με την Ανατολή. Και όταν αποβαίνει η δεύτερη μεγαλύτερη πολιτεία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, Βενετοί σταυροφόροι και διάφοροι άλλοι, θαλασσοπορούν, πλέοντας και ακολουθώντας τις ακτές που εκτείνονται μεταξύ Θεσσαλονίκης και Κωνσταντινούπολης. Όταν οι Οθωμανοί Τούρκοι ξεκινούν τις επιδρομές τους από την Ανατολή, περικυκλώνουν τα Βαλκάνια, κατακτώντας πρώτα τα εδάφη της Μακεδονίας και της Θράκης. Η κατάληψη της Θεσσαλονίκης από τον Μουράτ Β', λαμβάνει χώρα το 1430, είκοσι τρία χρόνια ενωρίτερα από την κατάληψη της Βασιλεύουσας.

Στις ημέρες μας, ο επισκέπτης που καταφθάνοντας από την θάλασσα, εισέρχεται στον Θερμαϊκό, εντυπωσιάζεται από την όψη της συγκεκριμένης πλευράς της πολιτείας. Συγκροτήματα πολυκατοικιών (χαρακτηριστικό των Μεσογειακών παραθαλασσίων πόλεων) ορθώνονται κατά μήκος της παραλιακής ζώνης, δηλαδή της Λεωφόρου Νίκης, ξεκινώντας από το λιμάνι στα δυτικά και ως τον Λευκό Πύργο ανατολικά. Βορείως του Λευκού Πύργου βρίσκεται η περιοχή, όπου ετησίως λαμβάνει χώρα η Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης. Το Πανεπιστήμιό της επίσης, βρίσκεται βόρεια. Οι άλλες σπουδαίες κεντρικές οδοί της πόλεως, η Μητροπόλεως, Τσιμισκή και Ερμού, είναι παράλληλες της παραλιακής Λεωφόρου Νίκης. Από τον Λευκό Πύργο ξεκινάει η Λεωφόρος Μεγάλου Αλεξάνδρου και αποτελεί την λεωφόρο της Θεσσαλονίκης κατά μήκος της Νέας Παραλίας. Ετούτη η λεωφόρος διασχίζοντας όλο το μέτωπο της Νέας Παραλίας, καταλήγει στο ['Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης'](#). Διασταυρώνεται δε, με τους κεντρικούς άξονες της 3ης Σεπτεμβρίου, της 28ης Οκτωβρίου, Μάρκου Μπότσαρη και Γεωργίου Παπανδρέου. Παλαιότερα ο ίδιος οδικός άξονας έφερε την ονομασία *Λεωφόρος Τζων Κένεντι*.

Στις αρχές του 20ού αι. η ίδια περιοχή χαρακτηριζόταν από την παρουσία μινωιδών που καταστράφηκαν, είτε στην μεγάλη πυρκαγιά του 1917, όπου σχεδόν τρία τέταρτα της πόλης έγιναν στάχτη, είτε από τους Έλληνες, σε κάποιες διαφορετικές περιπτώσεις (όταν δοθείσης ευκαιρίας οι Έλληνες προέβησαν σε αντεκδικήσεις, εξαιτίας του αφανισμού των δικών τους εκκλησιών), είτε από αλλόθρησκους (σε μεγάλο ποσοστό). Στην πυρκαγιά του 1917, καταστράφηκαν 9.500 σπίτια και 70.000 κάτοικοι βρέθηκαν άστεγοι. Προς το τέλος του 1920, η πόλη επανασχεδιάστηκε και χτίστηκε με ευρείς δρόμους και μεγάλες πλατείες. Τα προβλήματα οξύνθηκαν εκ νέου με την εισροή Ελλήνων προσφύγων από τη Μ. Ασία -συμπεριλαμβανομένου βεβαίως και του Πόντου-, όταν έγινε η ανταλλαγή πληθυσμών το 1923.

Το 1977, η Θεσσαλονίκη εξελέγη Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης. Το 1978, δοκιμάστηκε από δυνατό σεισμό, κατά τον οποίο πολλά νέα κτίρια, υπέστησαν σοβαρές ζημιές, και παρόμοια πολλές Βυζαντινές εκκλησίες, από τις οποίες κάποιες -και ίσως οι περισσότερες-, δεν έχουν ακόμη διορθωθεί.

Ιστορικά κατάλοιπα της πόλης: η Παλιά Άνω Πόλη, το Κάστρο, ρωμαϊκά κατάλοιπα, οι μονές της Θεσσαλονίκης:

Το παλαιότερο τμήμα της πόλης της Θεσσαλονίκης είναι το Κάστρο. Εδώ βρίσκεται η παλιά τουρκική συνοικία, που οι στενοί δρόμοι της στριμύχνονται γύρω από ένα Βυζαντινό φρούριο στις πλαγιές του όρους Χορτιάτη. Είκοσι λεπτά από το κέντρο και μέσα στην Ακρόπολη, υπάρχουν σήμερα καλές ταβέρνες. Τον 14^ο αι. ο λόφος αυτός ήταν καλυμμένος με μικρά μοναστήρια. Ετούτον τον αιώνα, η μονή των Βλαττάδων της Θεσσαλονίκης, αποβαίνει Πνευματικό κέντρο και ενόσω η πόλη βρίσκεται υπό τουρκική κατοχή. Τα μοναστήρια του λόφου γενικά δεν έχουν διασωθεί. Ορισμένες εκκλησίες, όπως η εκκλησία του Αγίου Νικόλα του Ορφανού, η οποία φέρει εξαιρετικά φρέσκος, έχουν διατηρηθεί. Οι εκκλησίες του Αϊ-Ηλία και της Αγίας Αικατερίνης, αντιπροσωπεύουν ενδιαφέρουσες εξελίξεις στην αρχιτεκτονική του Σταυρωτού Τρούλου, ο οποίος αποκορυφώνεται (αρχιτεκτονικά) στην εκκλησία των Αγίων Αποστόλων. Τα καλής ποιότητας μωσαϊκά των Αγίων Αποστόλων -με σκηνές από τη ζωή του Χριστού- είναι τόσο ψηλά, που για να τις δει κανείς οφείλει να χρησιμοποιήσει κιάλια.

Πίσω από την παραλιακή ζώνη των πολυκατοικιών, η Παλιά Άνω Πόλη περικυκλωμένη από ρωμαϊκά και Βυζαντινά τείχη και σκορπισμένη μέσα στις κυκλοφοριακές αρτηρίες, και επίσης με τα δρομάκια που προορίζονται για τους πεζούς, φυλά με ζήλο τον ιστορικό θησαυρό της σύγχρονης πολιτείας, που απλώνεται στα πόδια της, τουτέστιν: ρωμαϊκά ερείπια, βυζαντινές εκκλησίες και εβραϊκοί τάφοι, που χάνονται στο πράσινο των πλατειών ή τα χρωματισμένα σπίτια της.

Η Θεσσαλονίκη παρότι είναι γνωστή ως Βυζαντινή πόλη, αξιοθέατο σύμβολό της είναι ο γνωστός και όχι τόσο «λευκός»- Πύργος της, ο οποίος κτίστηκε τον 15^ο αι. και χρησιμοποιήθηκε ως φυλακή, κατά την διάρκεια της Οθωμανικής κυριαρχίας. Εδώ το 1826, και κατά διαταγή του Σουλτάνου Μαχμούτ του Β', έγινε η σφαγή των γενιτσάρων της φρουράς του, οι οποίοι είχαν επαναστατήσει εναντίον του. Τότε ο Πύργος αιματοκυλίστηκε και όταν τελικά καθαρίστηκε, ονομάστηκε 'Λευκός' και απέβη τελικά αξιόλογο Βυζαντινό Μουσείο, το οποίο επιδεικνύει στους επισκέπτες του, ενδιαφέροντα φρέσκος και εικόνες. Εσωτερικά ο Πύργος έχει σκαλοπάτια που ακολουθούν το κυκλικό του σχήμα, ενώ στα τοιχία του, παρεμβαίνουν παράθυρα τα οποία επιτρέπουν την θέα τμημάτων της πόλης. Ολοκληρωμένη θέα της ιστορικής πολιτείας της Θεσσαλονίκης, προσφέρουν οι επάλξεις του Πύργου.

Όσον αφορά τα ρωμαϊκά κατάλοιπα της πόλης, ετούτα μοιράζονται κατά μήκος δύο κυρίων λεωφόρων, της Εγνατίας και του Αγίου Δημητρίου, οι οποίοι οδηγούν στην παραλία. Τα συγκεκριμένα κατάλοιπα, ανήκουν στην ρωμαϊκή Αγορά και στο Ωδείο του συγκροτήματος του Παλατιού του Γαλέριου, το οποίο βρίσκεται κατά μήκος της οδού Δημητρίου Γούναρη. Όταν η ρωμαϊκή αυτοκρατορία είχε χωριστεί επίσημα σε ανατολική και Δυτική, ο Γαλέριος, κατέστησε την Θεσσαλονίκη πρωτεύουσα του ανατολικού τμήματος. Με ετούτη την κίνηση, η πόλη έγινε η 2^η σημαντική (πόλη) του Βυζαντίου και σαν τέτοια γνώρισε πνευματική και οικονομική ανάπτυξη. Ο Γαλέριος έχτισε το συγκρότημα του παλατιού (τον 4^ο αι.), έχοντας επιλέξει την Θεσσαλονίκη ως τόπο της κατοικίας του. Τα ερείπια του παλατιού είναι σκορπισμένα στην μέση της πλατείας Ναβαρίνου. Ας σημειωθεί ότι η Στοά Θριάμβου (συνώνυμη του Γαλέριου), κτίστηκε το 303 μ. Χ., εις μνήμην της νίκης του Γαλέριου εναντίον των Περσών, το 297. Ο Γαλέριος έγινε γνωστός για τις άδικες καταδίκες που επέβαλε στους Χριστιανούς, καθώς και για το μαρτύριο του Αγίου Δημητρίου του Μυροβλήτη (280-305), μετέπειτα πολιούχου της πόλης.

Δίπλα στα ρωμαϊκά τείχη συνυπάρχουν τα βυζαντινά. Στα βόρεια, τα τείχη μήκους πέντε μιλίων και ύψους από 30-36 πόδια, ενώνονται με τα τείχη της Ακρόπολης. Τα τείχη ξανακτίστηκαν τον 4^ο και 5^ο αι. από τον Οσμίδα, ενώ επιδρομές των βαρβάρων τον 5^ο αι. και 6^ο αι., ανάγκαζαν τους ενίοτε άρχοντες να τα ενισχύουν. Η ευκολία με την οποία οι Σαρακινοί κατέλαβαν την πόλη το 904, λόγω της απροσεξίας των κατοίκων, οδήγησε στην εκ νέου ενίσχυσή τους, και κυρίως για την αντιμετώπιση του κινδύνου που προέβλεπαν οι Βούλγαροι. Τον 13^ο και 14^ο αι. η δυναστεία των Παλαιολόγων έκανε επιδιορθωτικές εργασίες στα τείχη και στο Επταπύργιον (Ακρόπολη). Η αδιαφορία της Βενετίας συνέβαλε στην κατάληψη της Θεσσαλονίκης από τους Τούρκους, που με την σειρά τους έδωσαν μεγάλη σημασία στα τείχη της Θεσσαλονίκης.

Το σπουδαιότερο κτίριο στο παλατιανό σύμπλεγμα του Γαλέριου είναι η Ροτόντα και αποτελεί υπόδειγμα της κυκλικής ρωμαϊκής αρχιτεκτονικής. Ο Γαλέριος επιθυμούσε να χρησιμοποιήσει την Ροτόντα ως μαυσωλείο του. Σκοτώθηκε όμως σε μάχη και το σώμα του δεν επεστράφη από τους εχθρούς του, ώστε να ενταφιαστεί στην Θεσσαλονίκη. Με την εγκαθίδρυση του Χριστιανισμού, η Ροτόντα μετατράπηκε σε εκκλησία από τον Αυτοκράτορα Θεοδόσιο Α', στα τέλη του 4^{ου} αι. Έτσι δημιουργήθηκε η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου τον 4^ο αι., η παλαιότερη από τις εκκλησίες που ακολούθησαν. Οι αγιογραφίες ανάγονται στις αρχές του 5^{ου} αι. καθώς οι άγιοι που εικονίζονται απέβησαν μάρτυρες επί Διοκλητιανού και Μαξιμιανού. Αργότερα, και κατά την διάρκεια της Τουρκικής κατοχής, οι αγιογραφίες καταστράφηκαν, και διατηρήθηκαν μόνο εκείνες που υπήρχαν κάτω από τον θόλο. Ο ναός του Αγίου Γεωργίου, μεταβλήθηκε σε μωαμεθανικό τέμενος, από τον Σουλεϊμάν Χορτατζή Εφέντη, το 1590, και τότε προσετέθη μινωιδές, που έχει απομείνει μισός. Σήμερα ο συγκεκριμένος ναός λειτουργεί ως μουσείο, καθώς συμπεριλαμβάνεται στα ['Παλαιοχριστιανικά και Βυζαντινά μνημεία της Θεσσαλονίκης](#), ως [«Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της ΟΥΝΕΣΚΟ»](#).

Στην Πάνω Πόλη, βρίσκονται επίσης διάφορες εκκλησίες, όπως του Οσίου Δαυίδ, ο οποίος θεωρείται ότι κτίστηκε από την Θεοδώρα, θυγατέρα του Βαλέριου. Τα μωσαϊκά της είναι του 5^{ου} αι. και η ομορφιά του καλλιτεχνήματος προέρχεται από το όραμα του Ιεζεκιήλ, από την παράσταση του νεαρού Χριστού, από τα εκλεπτυσμένα χρώματα και από τον συνδυασμένο συμβολισμό. Δύο ακόμη εκκλησίες του 5^{ου} αι. είναι: **1.** η βασιλικού ρυθμού, εκκλησία της Παναγίας Αχειροποίητου, (που σημαίνει «φτιαγμένη χωρίς χέρια»), **2.** η εκκλησία του Αγίου Δημητρίου, η μεγαλύτερη ελληνική εκκλησία που χτίστηκε τον 7^ο αι., στον τόπο του μαρτυρίου του Αγίου, και είναι επίσης, βασιλικού ρυθμού. Η κρύπτη του Αγίου Δημητρίου θεωρείται ότι έχει χτιστεί εκεί όπου άλλοτε ήταν τα ρωμαϊκά λουτρά, χώρος εντός του οποίου μαρτύρησε ο Άγιος. Αξιοσημείωτο είναι επίσης το γεγονός ότι οι παραπάνω εκκλησίες: Η Παναγία η Αχειροποίητος, και εκείνη του Αγίου Δημητρίου, φέρουν αρχιτεκτονική η οποία μιμείται το κλασικό ελληνικό οικοδόμημα.

Μία άλλη εκκλησία, εκείνη της Αγίας Σοφίας, κτίστηκε τον 8^ο αι. και εκπροσωπεί την πρώτη απόπειρα αλλαγής του Βασιλικού ρυθμού, σε αρχιτεκτονική Θόλου. Ο θόλος της διακοσμείται με καλοδιατηρημένα μωσαϊκά που αναπαριστούν την Ανάληψη και εικονίζει τους 12 Αποστόλους σε συζήτηση, δύο Αγγέλους και την Παρθένο Μαρία, παραστάσεις που χωρίζονται μεταξύ τους, με δέντρα και οι άγιοί τους θεώνται τον Παντοκράτορα, τον Παντοδύναμο Χριστό.

Παρενθετικά θα πρέπει ίσως να τονιστεί το γεγονός, ότι τον 9^ο αι. αιώνα που ακολουθεί, και κατά την διάρκεια της περιόδου της Μακεδονικής Δυναστείας ([867-1057], ιδρυτής της οποίας υπήρξε ο Βασίλειος ο Μακεδόνας [867-886]), η Θεσσαλονίκη δεν ήταν σημαντική πόλη. Επιπλέον, στην διάρκεια ετούτης της Βυζαντινής περιόδου, η πολιτεία ζει δύο μεγάλες θεολογικές διενέξεις όπως ακολουθούν: **1. Την Εικονοκλασία**, τον 8^ο και τον 9^ο αι. και πολύ αργότερα. **2. Τον Ησυχασμό**, που εισηγήθηκε από τους μοναχούς του Όρους Άθως, τον 14^ο αι. με κύριο εκπρόσωπό του τον Γρηγόριο Παλαμά.

Συνεχίζοντας με την αναφορά στα μεσαιωνικά θρησκευτικά μνημεία, από Παλαιοχριστιανικά χρόνια (από τον 4^ο αι.) έως και την Υστεροβυζαντινή περίοδο (13^{ος}-14^{ος} αι.), και στους ναούς που έχουν ήδη αναφερθεί: της Παναγίας Αχειροποίητου (5^{ος} αι.), του Αγίου Δημητρίου (7^{ος} αι.) και της Αγίας Σοφίας (8^{ος} αι.), παρουσιάζονται χρονολογικά αυτή Η ονομασία ανάγεται στο 12^ο αι., όταν η εικόνα παρουσιάστηκε, ως εκ θαύματος, εκεί όπου κτίστηκε η εκκλησία.

Ο Άγιος Δημήτριος γεννήθηκε στην Θεσσαλονίκη τον 3^ο αι. και πιστεύεται ότι ντυμένος ως στρατιωτικός της εποχής, παρουσιάστηκε σε δυσχερείς στιγμές για την πόλη και συνέβαλε στην τροπή των επιδρομών της.

Εικονοκλασία εκλήθη η διαμάχη εξαιτίας του φανατισμού εναντίον των εικόνων και της αντίληψης ότι πρόκειται περί ειδωλολατρικών στοιχείων, στοιχείων που οδήγησαν στην επιδίωξη της αποκαθάρσής τους και της καταστροφής τους. Την περίοδο ετούτη τα μωσαϊκά του Οσίου Δαυίδ, καλυφθήκαν με περιπτώματα αγελάδων για να μη καταστραφούν, ενώ αντίθετα το μωσαϊκό της Παρθένου στην Αγία Σοφία καταστράφηκε και ανακατασκευάστηκε αργότερα, όταν ηρέμησαν τα πράγματα.

Ο Ησυχασμός από το άλλο μέρος, πήρε έκταση λαϊκού, πολιτικού και θρησκευτικού αγώνα. Κύριος εκπρόσωπος της θεωρίας του Ησυχασμού, υπήρξε ο Γρηγόριος Παλαμάς, Αρχιεπίσκοπος της Θεσσαλονίκης (Το λείψανό του Γ. Παλαμά φυλάσσεται στην Μητρόπολη της Θεσσαλονίκης). Ο Γρηγόριος Παλαμάς, υποστήριζε ότι ένας ολοκληρωμένος Μύστης, μπορεί ενίοτε να διακρίνει «μιά αμυδρή αχτίδα φωτός», σταλμένη από το Χριστό που κατοικεί στην καρδιά και λάμπει στο πνεύμα, Hans-Georg Beck, *Η Βυζαντινή Χιλιετία*, ο. π., σ. 275.

Ο Ησυχασμός –όπως τον αντιλαμβάνονται οι εμπνευστές του- «σημαίνει ρήξη με τη δογματική και λειτουργική ορθοδοξία των προηγούμενων αι.» (Hans-Georg Beck, *Η Βυζαντινή Χιλιετία*, ο. π., σ. 276). Η θεωρία του «Ησυχασμού» γελοιοποιήθηκε από τον Καλαβρέζο μοναχό Βαρλαάμ Καλαβρό (13^ο αι-14^ο αι.) μοναχός θεολόγος και φιλόσοφος, αντίπαλος των Ησυχαστών και του Γρηγορίου Παλαμά, (Τεγόπουλος - Φυτράκης, *Ελληνικό Λεξικό*, Γ Έκδοση, 1990, Εκδόσεις Αρμονία, Α.Ε. Αθήνα, σ. 869), ηγέτης των Ζηλωτών (Ζηλωτές = μαχητικό πατριωτικό κόμμα στη Θεσσαλονίκη τον 14^ο αι., που αρνιόταν την εξουσία της προνομιούχας αριστοκρατίας. Hans-Georg Beck, *Η Βυζαντινή Χιλιετία*, ο. π., σ. 498).

την φορά και οι ναοί, που σε προηγούμενη σελίδα ετούτου του κειμένου, αναφέρονται σε σχέση μόνο με τον ρυθμό της αρχιτεκτονικής τους ή την διακόσμησή τους και είναι: της Παναγίας των Χαλκίων (11^{ος} αι.), της Αγίας Αικατερίνης (13^{ος} αι.), του Αγίου Παντελεήμονα (14^{ος} αι.), των Αγίων Αποστόλων (14^{ος} αι.), του Αγίου Νικολάου του Ορφανού (14^{ος} αι.), του Σωτήρος (14^{ος} αι.), η Μονή Βλατάδων (14^{ος} αι.), ο ναός του Προφήτη Ηλία (14^{ος} αι.) και τα βυζαντινά λουτρά (14^{ος} αι.)

Σύγχρονη εποχή: Όσο για την σύγχρονη Θεσσαλονίκη, ετούτη διακρίνεται για το φημισμένο Πανεπιστήμιό της, που γεμίζει την πολιτεία ζωή και κίνηση με το φοιτητόκοσμο που συχνάζει στα μπαράκια και στα καφέ γύρω από το Λευκό Πύργο.

Ανάμεσα στα μεγάλα συγκροτήματα διαμερισμάτων που χαρακτηρίζουν την πρόσοψη της Θεσσαλονίκης στον αφικνούμενο από την θάλασσα ταξιδιώτη, διακρίνονται κάποια παλιά μέγαρα, από τα οποία ξεχωρίζει εκείνο που φιλοξενεί το Δημοτικό Μουσείο Τέχνης και μαρτυρεί με τα περιεχόμενα, την ποικιλότητα των κατοίκων της.

Η Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης –όπως έχει ήδη αναφερθεί- προσθέτει στην πόλη την αίγλη εμπορικού κέντρου, καθώς προσελκύει πάμπολλους επισκέπτες από τα λοιπά διαμερίσματα της Ελλάδας και από διάφορες χώρες των Βαλκανίων.

Στη Θεσσαλονίκη υπάρχει και το τούρκικο σπίτι με τον ξύλινο σκελετό –μουσειακής, τρόπον τινά, φύσης-, στην οδό Αποστόλου Παύλου 17, όπου φημολογείται, ότι το 1880, γεννήθηκε ο Κεμάλ Αταρτούκ (πέθανε το 1938) ο ιδρυτής του Τουρκικού κράτους. Το «σπίτι του!», που έχει επισκευαστεί, έχει εξελιχθεί σε μουσείο, και ο όποιος πιθανός επισκέπτης του, οφείλει να επισκεφτεί την Τουρκική Πρεσβεία (γωνία Αγίου Δημητρίου) και να παρουσιάσει το διαβατήριό του. Στις ημέρες μας ωστόσο, φημολογείται ότι ο Αταρτούκ γεννήθηκε σε ένα μικρό χωριουδάκι έξω από τον Λαγκαδά, καλούμενο, Χρυσαιγή. Οι πληροφορίες κατατίθενται από τους Πομάκους της Θράκης και αλλαχού στη Μακεδονία, όπως παρουσιάζεται από τα κείμενα στην ηλεκτρονική τους διεύθυνση: **zagalisa.gr**.

Γραμμένο από τον μουσικοσυνθέτη Μανώλη Χιώτη το 1956. Το ερμήνευσε ο Στέλιος Καζαντζίδης.

Ο Μανώλης Χιώτης γεννήθηκε στις 21 Μαρτίου 1921 στην Θεσσαλονίκη (Κατά τον ρεμπετολόγο Τάσο Σχορέλη γεννήθηκε στην Θεσσαλονίκη, ενώ κατά τον ποιητή και συγγραφέα Νίκο Ρούτσο, στο Ναύπλιο. Ετούτες οι πληροφορίες από το κείμενο στην ελληνική, Μανώλης Χιώτης: Η ζωή και το έργο του 1921-1970, Rebetico gr., Internet Archive, Wayback Machine.

Hans-Georg Beck, Η Βυζαντινή Χιλιετία, μετάφραση Δημοσθένης Κούρτοβικ, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 2000, σ. 69.

Hans-Georg Beck, Η Βυζαντινή Χιλιετία, ο. π., σ. 69.

Αυτόθι, σ. 69.

Hans-Georg Beck, Η Βυζαντινή Χιλιετία, ο. π., σ. 69.

Στο απάνω μέρος των Δικαστηρίων, και για να πάει ο επισκέπτης εκεί, περνάει την οδό Εγνατίας από την Αριστοτέλους.

Η είσοδος της Άννας Παλαιολογίνας.

Επταπύργιο ή Γεντί Κουλέ (στην Τουρκική γλ.) ονομασία της Ακρόπολης στη Θεσσαλονίκη και στην Κωνσταντινούπολη.

Πηγή: Βικιπαιδεία.

Η ονομασία ανάγεται στο 12^ο αι., όταν η εικόνα παρουσιάστηκε, ως εκ θαύματος, εκεί όπου κτίστηκε η εκκλησία.

Ο Άγιος Δημήτριος γεννήθηκε στην Θεσσαλονίκη τον 3^ο αι. και πιστεύεται ότι ντυμένος ως στρατιωτικός της εποχής, παρουσιάστηκε σε δυσχερείς στιγμές για την πόλη και συνέβαλε στην τροπή των επιδρομών της.

Εικονοκλασία εκλήθη η διαμάχη εξαιτίας του φανατισμού εναντίον των εικόνων και της αντίληψης ότι πρόκειται περί ειδωλολατρικών στοιχείων, στοιχείων που οδήγησαν στην επιδίωξη της αποκαθάρσής τους και της καταστροφής τους. Την περίοδο ετούτη τα μωσαϊκά του Οσίου Δαυίδ, καλυφθήκαν με περιπτώματα αγελάδων για να μη καταστραφούν, ενώ αντίθετα το μωσαϊκό της Παρθένου στην Αγία Σοφία καταστράφηκε και ανακατασκευάστηκε αργότερα, όταν ηρέμησαν τα πράγματα.

Ο Ησυχασμός από το άλλο μέρος, πήρε έκταση λαϊκού, πολιτικού και θρησκευτικού αγώνα. Κύριος εκπρόσωπος της θεωρίας του Ησυχασμού, υπήρξε ο Γρηγόριος Παλαμάς, Αρχιεπίσκοπος της Θεσσαλονίκης (Το λείψανό του Γ. Παλαμά φυλάσσεται στην Μητρόπολη της Θεσσαλονίκης). Ο Γρηγόριος Παλαμάς, υποστήριζε ότι ένας ολοκληρωμένος Μύστης, μπορεί ενίοτε να διακρίνει «μιά αμυδρή αχτίδα φωτός», σταλμένη από το Χριστό που κατοικεί στην καρδιά και λάμπει στο πνεύμα, Hans-Georg Beck, Η Βυζαντινή Χιλιετία, ο. π., σ. 275.

Ο Ησυχασμός –όπως τον αντιλαμβάνονται οι εμπνευστές του- «σημαίνει ρήξη με τη δογματική και λειτουργική ορθοδοξία των προηγούμενων αι.» (Hans-Georg Beck, Η Βυζαντινή Χιλιετία, ο. π., σ. 276). Η θεωρία του «Ησυχασμού» γελοιοποιήθηκε από τον Καλαβρέζο μοναχό Βαρλαάμ Καλαβρό (13^ο αι-14^ο αι.) μοναχός θεολόγος και φιλόσοφος, αντίπαλος των Ησυχαστών και του Γρηγορίου Παλαμά, (Τεγόπουλος - Φυτράκης, Ελληνικό Λεξικό, Γ Έκδοση, 1990, Εκδόσεις Αρμονία, Α.Ε. Αθήνα, σ. 869), ηγέτης των Ζηλωτών (Ζηλωτές = μαχητικό πατριωτικό κόμμα στη Θεσσαλονίκη τον 14^ο αι., που αρνιόταν την εξουσία της προνομιούχας αριστοκρατίας. Hans-Georg Beck, Η Βυζαντινή Χιλιετία, ο. π., σ. 498).

Πηγή, η Βικιπαιδεία.

«Ο Κεμάλ, δεν γεννήθηκε στην κοσμοπολίτικη Θεσσαλονίκη της εποχής εκείνης (δεν ήταν «πρωτευουσιάνος» όπως θέλει να τον παρουσιάζει ο Τουρκικός εθνικισμός), αλλά σε ένα μικρό χωριουδάκι έξω από τον Λαγκαδά, την Χρυσαιγή». Και αλλού στο ίδιο κείμενο: «Οι ντόπιοι μουσουλμάνοι κάτοικοι, πριν μεταναστεύσουν, θυμούνταν ότι σε νεαρή ηλικία έβοσκαν με τον μικρό Κεμάλ πρόβατα και αγελάδες γύρω από το χωριό. Ήταν ένα συνηθισμένο παιδί της εποχής του. Όμως, στη συνέχεια χωρίς να γνωρίζουν γιατί, η μητέρα του τον πήρε και έφυγαν στη Θεσσαλονίκη... Η αλήθεια αυτή αποσιωπήθηκε από τον καλπάζοντα εθνικισμό ο οποίος επιθυμούσε να παρουσιάσει τον Κεμάλ γεννημένο στην μεγάλη πόλη της Θεσσαλονίκης, η οποία άκμαζε και έλαμπε στα Βαλκάνια την εποχή εκείνη... Τούρκοι πρόσφυγες που έφυγαν με την Ανταλλαγή των Πληθυσμών από το παλιό Σαρίγερ γνώριζαν την αλήθεια και παρά τα ψέματα του τουρκικού εθνικισμού, ερχόντουσαν πριν το 1981, ατομικά κυρίως, για προσκύνημα στον αληθινό τόπο γέννησης του Μουσταφά Κεμάλ. Υπήρχε μάλιστα ένας ντόπιος αγελαδάρης ο Κωνσταντίνος Γιαμουτζής, ο οποίος γνώριζε πολύ καλά την αληθινή ιστορία και αυτός συνόδευε τους επισκέπτες από την Τουρκία στο Σαρίγερ και τους έδειχνε τα ερείπια του σπιτιού», Από την ιστοσελίδα των Πομάκων, της Θράκης: zagalisa.gr.